

STORTINGET

Innst. 188 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:51 S (2018–2019)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Solfrid Lerbrekk, Arne Nævra og Karin Andersen om å legge til rette for at uføre får de beste muligheter til å ha en tilknytning til arbeidslivet

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å øke fribeløpet for uføre i forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2020, og i tillegg legge frem en vurdering av hvordan dagens avkorting fungerer, ut fra en målsetting om å gi flere mulighet til å jobbe mer, inkludert en vurdering av hvordan lavere avkortingsgrad kan bidra.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å sikre at ikke uføres barnetillegg rammes for hardt av avkortingsreglene som følge av inntekt, og at terskelen for inntektsgrenser innrettes smidigere enn i dag.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Nav skal måtte følge opp unge med uføretrygd bedre, blant annet gjennom å gi unge uføre rett til arbeidsmarkedstiltak på lik linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 29. november 2018 om statsrådens vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 18. desember 2018 følger vedlagt innstillingen.

Som ledd i komiteens behandling av representantforslaget ble det 31. januar 2019 avholdt høring i saken. Følgende deltok på høring:

- Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
- Fellesorganisasjonen (FO)
- Norges Handikapforbund
- Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
- Norsk Revmatikerforbund
- Jussbuss
- Fattignettverket Norge

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Arild Grande, Eigil Knutsen og Hadia Tajik, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tonning Riise, fra Fremskrittspartiet, Laila Reiertsen og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, fra Venstre, Terje Breivik, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, viser til Representantforslag 51 S (2018–2019) om å legge til rette for at uføre får de beste muligheter til å ha en tilknytning til arbeidslivet.

Komiteen mener at retten til uføretrygd for mennesker som har betydelig og varig nedsatt arbeidsevne, er en viktig rettighet i et velferdssamfunn. Alle skal være

trygge på at dersom uførhet rammer, skal fellesskapet stille opp med gode inntektssikringsordninger.

Komiteen viser til at både teknologi, moderne medisin og nye behandlingsmetoder gjør at flere kan få bedret mulighetene for helt eller delvis å kunne delta i arbeidslivet. Da er det viktig at samfunnet legger til rette for og støtter opp om den enkelte slik at så mange som mulig kan komme tilbake til arbeid. Deltakelse i arbeidslivet gir gode, meningsfylte og helsebringende aktiviteter og er også samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Komiteen fremhever derfor viktigheten av å legge til rette for at uføre får gode muligheter til å ha en tilknytning til arbeidslivet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at et velfungerende arbeidsmarked er avgjørende for at hver enkelt skal kunne realisere sine drømmer og ambisjoner. Det må alltid lønne seg å jobbe, slik at den enkeltes arbeidsevne kan bidra både til egen utvikling og være til nytte for samfunnet. Flertallet viser til at det sosiale sikkerhetsnettet skal være sterkt og godt innrettet, slik at det hjelper dem som trenger det.

Flertallet viser til at et av hovedformålene med uføreforhøringen er at det skal være lettere å kombinere arbeid og uføretrygd.

Flertallet viser til at uføretrygden skal erstatte inntekt som faktisk har falt bort som følge av en redusert arbeidsevne grunnet sviktende helse. Reduksjonen i uføretrygd bør derfor prinsipielt skje fra første krone med arbeidsinntekt. Flertallet ser imidlertid at det av administrative hensyn er hensiktsmessig med en beløpsgrense på 0,4 G, noe som på en god måte balanserer hensynet til at samlet inntekt ikke skal kunne bli høy sammenliknet med tidligere inntekt, med tanke på at reglene skal motivere til å prøve seg i arbeid. Det gir også en enklere hverdag for den enkelte.

Flertallet viser til at uføreforhøringen har bidratt til en mer sømløs overgang mellom uføretrygd og arbeid ved å legge til rette for at uføre arbeider også ut over beløpsgrensen. Flertallet merker seg videre at det var bred politisk enighet på Stortinget da lovendringen ble lagt frem av regjeringen, Stoltenberg II i 2011. Den daværende regjeringen, utgått fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, skrev følgende ved fremleggelsen av uføreforhøringen i Prop. 130 L (2010–2011), side 14:

«Uføretrygden bør normalt reduseres når man har arbeidsinntekt og denne øker. Departementet foreslår at uføretrygden reduseres med utgangspunkt i den andelen en hel uføretrygd utgjør av mottakerens inntekt før uførhet (kompensasjonsgraden).

Det bør likevel være en beløpsgrense, slik at arbeidsinntekt lavere enn beløpsgrensen ikke fører til at uføretrygden reduseres. For å unngå en terskeffekt når

arbeidsinntekten er høyere enn beløpsgrensen, foreslår departementet at bare arbeidsinntekt utover beløpsgrensen skal gi reduksjon av uføretrygden. Dermed blir det en gradvis reduksjon av uføretrygden når arbeidsinntekten øker.

Med et slikt system vil det alltid lønne seg å øke arbeidsinnsatsen, også ut over beløpsgrensen. Det gir gode insentiver til å arbeide opp til beløpsgrensen, noe som kan stimulere den enkelte til å prøve seg i arbeid. En høy beløpsgrense betyr at samlet inntekt kan bli høy sammenliknet med inntekten før uførhet og det kan skape urimelige forskjeller. Departementet mener en beløpsgrense på 0,4 G balanserer ulike hensyn på en god måte.

For at uføre skal motiveres til å prøve seg i arbeid, er det viktig at retten til uføretrygd ikke svekkes dersom arbeidsforsøket ikke lykkes. Med en beløpsgrense på 0,4 G, er det ikke lenger nødvendig å redusere uføregarden ved arbeidsforsøk. Den enkelte skal altså beholde retten til den uføretrygden som er innvilget, selv om vedkommende arbeider ut over beløpsgrensen.»

Flertallet er enige med regjeringen Stoltenberg II og understreker at en lavere avkortningsgrad eller et høyere fribeløp isolert sett vil øke uføres insentiver til å jobbe mer, men det kan også ha negativ effekt på tilstrømmingen i ordningen ved at det å kombinere en full uføretrygd med arbeidsinntekt blir mer gunstig enn å kombinere gradert uføretrygd med arbeidsinntekt. Flertallet mener at dagens regler gir en mer rettferdig ordning for både helt og delvis uføre.

Flertallet viser til at det er uklart hva som menes i forslaget med at uføres barnetillegg ikke skal rammes for hardt. Barnetillegget er behovsprøvd nettopp for at det skal være målrettet mot familiene som trenger det mest. Barnetillegget avkortes med 50 pst. av inntekt over fribeløpet, noe som er en lavere avkortningsgrad enn de fleste uføre opplever opp mot inntekt ellers. Flertallet ser derfor ikke at uføre med barnetillegg rammes hardere enn andre uføretrygdede.

Flertallet viser til at det allerede arbeides godt med ungdommer, og at ungdom er en prioritert gruppe. Flertallet viser videre til at Arbeids- og velferdsetaten har et bredt spekter med tiltak og tjenester til arbeidssøkere. Dette er universelle tjenester som vil kunne komme uføretrygdede som søker arbeid til gode. I tillegg til at uføretrygdede i prinsippet kan motta alle former for arbeidsmarkedstiltak, finnes det to tiltak som primært retter seg mot personer som mottar eller i nær fremtid ventes å få innvilget uføretrygd. Tiltaket varig tilrettelagt arbeid (VTA) er rettet mot personer som mottar eller i nær fremtid ventes å få innvilget uføretrygd og har behov for spesiell tilrettelegging eller oppfølging. VTA er ikke tidsbegrenset og finnes i form av arbeid både i skjermede virksomheter og i ordinære virksomheter. Flertallet viser videre til at det i budsjettavtalen mellom regjeringen og Kristelig Folkeparti foreligger en klar styrking av bevilgningen til VTA i 2019, noe som samlet sett gir en betydelig styrking. Flertallet viser også til

at det kan gis lønnstilskudd uten tidsbegrensning til arbeidsgivere som ansetter eller beholder en person som har varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne, og arbeidstakeren kan være innvilget uføretrygd.

Flertallet viser videre til sysselsettingsutvalgets arbeid, hvor utvalget skal analysere utviklingen i sysselsettingen i Norge samt analysere utviklingen i mottak av inntektssikringsytelser. Ekspertgruppen skal foreslå tiltak som kan bidra til at flere kommer i arbeid, at flere får utnyttet sin arbeidsevne, og at færre får unødig langvarige stønadsforløp eller faller utenfor arbeidslivet på en varig stønad. Flertallet vil avvente konklusjonene fra dette utvalget, som er ventet medio mars, før nærmere tiltak vurderes.

Flertallet tilrår på denne bakgrunn at representantforslaget ikke vedtas.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at andelen unge som ikke er i arbeid, utdanning eller annen aktivitet, i lengre tid har vært stabilt høyt, og at antallet unge uføre er doblet de siste ti årene. Det er behov for økt bruk av gradering i de helserelaterte ytelsene, styrket AAP og en reell mulighet for arbeid når man har gradert uføretrygd.

Disse medlemmer mener det er behov for en aktivitetsreform for unge som står i fare for å bli varig uføretrygd. Planlegging, oppfølging og gjennomføring av tiltak må bedres, slik at flere kommer tilbake i arbeid. Disse medlemmer ønsker å øke bruken av gradert uføretrygd, slik at flere får brukt sin restarbeidsevne.

Det vises her til behandlingen av Prop. 1 S (2018–2019), jf. Innst. 15 S (2018–2019) Statsbudsjettet 2019 (kapitler fordelt til arbeids- og sosialkomiteen), hvor disse medlemmer fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en aktivitetsreform med jobbgaranti for unge på gradert uføretrygd.»

Disse medlemmer påpeker at uføreforhøringen hadde som målsetting at flere uføretrygdde skulle inkluderes i arbeidslivet, og at Riksrevisjonens evaluering av reformen viser at dette målet ikke er nådd.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at et eventuelt høyere fribeløp og en lavere avkortningssats for 100 pst. uføre gjør ordningen med gradert uføretrygd kombinert med arbeidsinntekt mindre gunstig. På denne bakgrunn mener disse medlemmer at endringer i fribeløp og avkortning for uføre bør sees i en større sammenheng.

Disse medlemmer viser videre til at innstramminger i barnetillegget rammer ulike grupper ulikt, og mener Stortinget må informeres om hvordan regjerin-

gen Solbergs innstramminger har slått ut for ulike grupper av mottakere basert på inntektsnivå.

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen i 2018 påpekte at uføre som ønsker å kombinere trygd med arbeid, blir gitt en varierende grad av bistand avhengig av hvilket Nav-kontor den uføre sogner til.

Disse medlemmer mener at særlig unge uføre bør få bedre tilgang til arbeidsrettede tiltak, uavhengig av hvilket Nav-kontor de sogner til, og uten at tilgangen til tiltak for andre brukergrupper begrenses.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om inkludering av uføretrygdde i arbeidslivet, som blant annet skal inneholde en vurdering av

- hvordan dagens avkortningsregler påvirker uføretrygdedes arbeidsdeltakelse.
- hvordan unge uføretrygdde kan følges bedre opp av Nav gjennom tiltaksapparatet.
- hvordan innstramminger i barnetillegget har slått ut for ulike grupper av mottakere basert på inntektsnivå.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti arbeider for at de som har redusert arbeidsevne – helt eller delvis – skal ha et trygt sosialt sikkerhetsnett betalt av fellesskapet. I tillegg er det viktig at regelverket stimulerer til å utnytte den arbeidsevne den enkelte har til blant annet innteksbringende arbeid. For disse medlemmer er det viktig å prioritere penger til de som har de største behovene. Derfor har disse medlemmer en klar holdning til at summen av uføretrygd og det behovsprøvde barnetillegget i uføretrygden skal kunne overstige tidligere inntekt. Bakgrunnen for dette viktige unntaket fra hovedlinjen om at det skal lønne seg å arbeide, er disse barnas særlig sårbare situasjon når vi vet at foreldrene i svært mange tilfeller hadde en svært svak inntektssituasjon i årene før de fikk innvilget uføretrygd.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fjerne 95-prosenttaket for summen av uføretrygd og det behovsprøvde barnetillegget.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet slutter seg til de vurderinger som ble lagt til grunn fra den rød-grønne regjeringen i Prop. 130 L (2010–2011). Likevel er det et skjønsspørsmål hvor beløpsgrensen for mottakerens inntekt når det gjelder avkortning av uføretrygd, fastsettes. Dette medlem er enig i at en høyere beløpsgrense enn 0,4 G vil stimulere noen flere til å utnytte sin restarbeidsevne bedre, samtidig som

dette må vurderes opp mot situasjonen som personer med delvis innvilget uføretrygd da opplever. For dette medlem er det viktig å ha et regelverk som balanserer stimulansen til arbeid med rettferdighet mellom ulike grupper av uføretrygdede. Samtidig må de uføretrygdedes økonomiske og sosiale situasjon ses i forhold til realinntektsmulighetene til helt funksjonsfriske, arbeidsføre mennesker.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å øke fribeløpet for uføre i forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2020.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke behovet for å følge opp unge uføretrygdede bedre. I dag er arbeidssituasjonen på Nav-kontorene slik at denne gruppen av mennesker får svært liten oppfølging etter at de er innvilget uføretrygd. Når vi kjenner bakgrunnen for hvorfor mange unge i dag blir uføretrygdet, blant annet som følge av misforhold mellom intensjonen i og virkeligheten med hvordan AAP-ordningen og AFT fungerer, er det et stort behov for å gjennomgå regelverk med formål å bedre oppfølgingen av ungdom som står i fare for å bli eller er blitt uføretrygdet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket med mål om å bedre oppfølgingen av ungdom som står i fare for å bli eller er blitt uføretrygdet.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at mulighetene for å kombinere uføretrygd med arbeid ikke er gode nok. Dette medlem viser til høringsvar hvor forskjellige medlemsorganisasjoner peker på at avkortningsreglene for å delta i arbeidslivet med en restarbeidsevne er uforutsigbare. Dette medlem viser til at friinntekten for uføre ble endret ved innføringen av den nye trygden.

Handikapforbundet skriver i sitt høringsvar at de mener det er behov for å utrede alternative systemer for eventuell avkortning, som fortrinnsvis motiverer mer til å prøve seg i jobb. Dette burde også være i tråd med regjeringens egen inkluderingsdugnad for å flere med nedsatt funksjonsevne inn i arbeidslivet.

Dette medlem mener det på samme grunnlag må vurderes en betydelig økning av fribeløpet, som i dag er på 0,4 G. Dette er et særdeles lavt nivå og kan ikke matche noen lave stillingsprosenten som samtidig gir en tilknytning til arbeidslivet. Det er ikke mange uføretrygdede som tjener opp mot dette i dag, men flere peker på

den lave 0,4 G-grensen som en direkte årsak til at ikke flere tar i bruk muligheten.

Ifølge riksrevisjonsrapporten fremgår det at Nav-kontor i varierende grad gir bistand til uføretrygdede som ønsker å kombinere trygd med arbeid. Det konkluderes med at manglende informasjon til uføre om muligheten for å få bistand fra Nav kan gjøre det vanskelig å oppnå Stortingets mål om å øke andelen uføretrygdede i arbeid.

Dette medlem mener at unge med uføretrygd må følges bedre opp av Nav. Unge uføre bør ha rett til arbeidsmarkedstiltak på lik linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger.

Dette medlem viser til at det er avgjørende å sikre at uføres barnetillegg ikke rammes for hardt av avkortningsreglene som følge av inntekt. Barnetillegget er nettopp ment å skulle sikre at barn i familier der én eller begge foreldre er syke og uføre, ikke skal lide for mye økonomisk. Slik avkortningsreglene rammer i dag, oppleves dette som et særlig stort hinder for deltakelse i arbeidslivet.

Dette medlem mener inntektsgrensene må innrettes smidigere enn i dag, slik at de gir mer raushet og gir reell mulighet til å prøve seg uten å frykte for store bortfall av trygg inntekt.

Dette medlem viser videre til bred støtte til forslagene som her fremmes, fra alle medlemsorganisasjoner som organiserer trygdemottagere i disse spørsmålene.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å øke fribeløpet for uføre i forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2020 og i tillegg legge frem en vurdering av hvordan dagens avkortning fungerer, ut fra en målsetting om å gi flere mulighet til å jobbe mer, inkludert en vurdering av hvordan lavere avkortningsgrad kan bidra.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å heve inntektsgrensen før avkortning av barnetillegg inntre, og innrette inntektsgrensene slik at nedtrapping skjer mer gradvis.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Nav skal måtte følge opp unge med uføretrygd bedre, blant annet gjennom å gi unge uføre rett til arbeidsmarkedstiltak på lik linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket med mål om å bedre oppfølgingen av ungdom som står i fare for å bli eller er blitt uføretrygdet.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om inkludering av uføretrygdede i arbeidslivet, som blant annet skal inneholde en vurdering av

- hvordan dagens avkortingsregler påvirker uføretrygdedes arbeidsdeltakelse.
- hvordan unge uføretrygdede kan følges bedre opp av Nav gjennom tiltaksapparatet.
- hvordan innstrammingene i barnetillegget har slått ut for ulike grupper av mottakere basert på inntektsnivå.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fjerne 95-prosentttaket for summen av uføretrygd og det behovsprøvde barnetillegget.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å øke fribeløpet for uføre i forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2020.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å øke fribeløpet for uføre i forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2020 og i tillegg legge frem en vurdering av hvordan dagens avkortning fungerer, ut fra en målsetting om å gi flere mulighet til å jobbe mer, inkludert en vurdering av hvordan lavere avkortningsgrad kan bidra.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å heve inntektsgrensen før avkortning av barnetillegg inntret, og innrette inntektsgrensene slik at nedtrapping skjer mer gradvis.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Nav skal måtte følge opp unge med uføretrygd bedre, blant annet gjennom å gi unge uføre rett til arbeidsmarkedtiltak på lik linje med mottakere av arbeidsavklaringspenger.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råer Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:51 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Solfrid Lerbrekk, Arne Nævra og Karin Andersen om å legge til rette for at uføre får de beste muligheter til å ha en tilknytning til arbeidslivet – vedtas ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 5. mars 2019

Erlend Wiborg

leder

Margret Hagerup

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og sosialdepartementet v/statsråd Anniken Hauglie, datert 18. desember 2018

Representantforslag 51 S (2018-2019) fra stortingsrepresentantene Elisabeth Kaski, Solfrid Lerbrekk, Arne Nævra og Karin Andersen om å legge til rette for at ufø- re får de beste muligheter til å ha en tilknytning til arbeidslivet (Dokument 8:51 S)

Jeg viser til brev av 29.11.2018 der Arbeids- og sosialkomiteen ber om statsrådets vurdering av forslaget i dokument 8:51 S (2018-2019).

I dokument 8:51 S (2018-2019) blir det foreslått å be "regjeringen legge fram forslag om å øke fribeløpet for uføre i forbindelse med forslaget til statsbudsjettet for 2020, og i tillegg legge frem en vurdering av hvordan dagens avkortning fungerer, ut fra en målsetting om å gi flere mulighet til å jobbe mer, inkludert en vurdering av hvordan lavere avkortningsgrad kan bidra". Regjeringen bes også å legge fram forslag "om å sikre at ikke uføres barnetillegg rammes for hardt av avkortningsreglene som følge av inntekt, og at tersklene for inntektsgrensene innrettes smidigere enn i dag". Til slutt bes regjeringen legge fram forslag "om at Nav skal måtte følge opp unge med uføretrygd bedre, blant annet gjennom å gi unge uføre rett til arbeidsmarkedstiltak på lik linje med motakere av arbeidsavklaringspenger".

Det er viktig at det skal lønne seg å jobbe, også for personer med uføretrygd. Derfor var ett av hovedmålene med uførereformen nettopp at det skulle bli enkle-
re å kombinere arbeid og uføretrygd, slik at uføre skal kunne tilpasse seg sin egen arbeidsevne og ikke terskler i systemet. Før uførereformen måtte man vente ett år etter innvilget uføretrygd før man kunne ta arbeid. Dersom man oversteg friinntekten, uavhengig av hvor mye, skulle uføregarden fastsettes på nytt. En slik revurdering kunne føre til at uføregarden varig ble satt kraftig ned, noen ganger i så stor grad at retten til uføretrygd opphørte. Dette kunne også føre til store tilbakebetalingskrav.

Ettersom uføretrygden skal erstatte inntekt som faktisk har falt bort, bør reduksjonen i uføretrygd prinsipielt skje fra første krone med arbeidsinntekt. Av administrative hensyn er det likevel en beløpsgrense på 0,4 G, som på en god måte balanserer hensynet til at samlet inntekt ikke skal kunne bli for høy i forhold til tidligere inntekt med at reglene skal motivere til å prøve seg i arbeid.

Etter uførereformen er det kun delen av inntekten som overstiger beløpsgrensen som inngår i reduksjonen av uføretrygden. Med et lavere fribeløp nå enn før 2015, er vi nærmere prinsippet om at uføretrygden hele veien reduseres gradvis mot inntekt. Dette bidrar til en glattere overgang mellom uføretrygd og arbeid, og for-

hindrer at mange arbeider opp til rett under beløpsgrensen, slik vi så før uførereformen. I tillegg til dette, re-
vurderes ikke lenger uføregarden ved økt arbeidsinn-
sats, og ett års venteperiode før en kan ta arbeid er fjernet. Sett som helhet, har dette vært viktige grep for å fjerne uheldige tilpasninger i arbeidstilbudet. Det var også bred politisk enighet på Stortinget da lovendringen ble vedtatt basert på lovforslaget lagt fram av regjeringen Stoltenberg II i 2011.

Samtidig mener jeg det er viktig å fremheve at arbeidslinjen også handler om å unngå å forsterke de økonomiske insentivene inn i uføreordningen. En lavere avkortningssats eller et høyere fribeløp vil isolert sett øke uføres insentiver til å jobbe mer, men det kan også ha negativ effekt på tilstrømningen i ordningen ved at det å kombinere en full uføretrygd med arbeidsinntekt blir gunstigere enn å kombinere en gradert uføretrygd med arbeidsinntekt.

I lovforslaget ble det trukket fram at innretningen av de nye reglene for avkortning mot inntekt, herunder nivået på fribeløpet, gir en mer rettferdig ordning mellom helt og delvis uføre. En lavere avkortningssats vil øke gunstigheten av å komme inn på uføreordningen med 100 prosent uføegrad, noe som virker mot målsettingen om å øke andel uføremottakere med gradert uføretrygd. Den totale inntekten vil bli høyere dersom man kommer inn på ordningen med 100 prosent uføegrad og senere begynner å arbeide enn dersom man kommer inn på ordningen med gradert uføegrad og arbeider like mye. Ettersom økt gradering er et viktig tiltak for å hindre at uføretrygdede faller utenfor arbeidslivet, er det viktig å også ta hensyn til dette når vi diskuterer hvordan vi skal sikre arbeidslinjen.

Barnetillettet til uføretrygd er behovsprøvd for at det skal være målrettet mot familiene som trenger det mest. Dette betyr at det er en grense for hvor mye man kan tjene før barnetillettet reduseres mot inntekt, og til slutt faller bort. Når forslaget sier at uføres barnetillegg ikke skal rammes for hardt, er det for meg litt uklart hva som menes med dette. Barnetillettet avkortet med 50 pst. av inntekt over fribeløpet, noe som er en lavere avkortningsgrad enn de fleste uføre opplever opp mot inntekt ellers. Fribeløpet er 3,1 G (300 500 kroner per mai 2018) for ett barn som bor sammen med én forelder. Det tilsvarer 4,6 G (445 700 kroner per mai 2018) dersom barnet bor sammen med begge foreldre, og begge foreldres inntekt regnes med. Begge fribeløpene øker med 0,4 G per barn. Dette betyr at en enslig person med 4 barn, kan ha en inntekt på inntil 416 596 kroner uten at tilleggene på til sammen 155 000 kroner avkortes.

Først ved en inntekt på 726 620 kroner vil tilleggene fullt ut være avkortet. Dermed rammes ikke uføretrygdede med barnetilegg hardere enn andre uføretrygdede.

Det er viktig å hindre at unge står utenfor arbeidslivet, og oppfølging av unge uføre er en viktig del av dette. Mitt inntrykk er at arbeids- og velferdsforvaltningen allerede jobber godt med ungdomsgruppa. Mange NAV-kontor har egne ungdomsteam, og unge er en prioritert gruppe i Arbeids- og velferdsetatens oppfølging og tilbud om arbeidsmarkedstiltak. I tillegg til dette har unge uføre som ønsker å arbeide den samme lovfestede rettigheten til bistand fra Arbeids- og velferdsetaten som andre arbeidssøkere. Alle som henvender seg til et NAV-kontor, og som ønsker eller trenger bistand for å komme i arbeid, har rett til å få vurdert sitt bistandsbehov. Dette er fastsatt i § 14 a i lov om arbeids- og velferdsforvaltningen. Brukere som har behov for en mer omfattende vurdering av sitt bistandsbehov, har rett til en arbeidsevnevurdering. Likevel vil det bare være hensiktsmessig med en ny behovs- og arbeidsevnevurdering dersom det har skjedd endringer som vil kunne gi en annen vurdering av hvilket bistandsbehov mottaker har, sammenliknet med de vurderingene som ble lagt til grunn ved innvilgelse av uføretrygden. Dette er fordi de som mottar uføretrygd som hovedregel har vært gjennom en lengre periode på arbeidsavklaringspenger. Dessuten har Arbeids- og velferdsetaten ved innvilgelsen av uføretrygd konkludert med at de har gjennomgått hensiktsmessig behandling for å bedre inntektsevnen og at de har gjennomført individuelle og hensiktsmessige arbeidsrettede tiltak uten at inntektsevnen er bedret.

Arbeids- og velferdsetaten har et bredt spekter med tiltak og tjenester til arbeidssøkere. Dette er universelle tjenester som ikke er rettet mot særskilte grupper av ytelsesmottakere, og som dermed også vil kunne komme uføretrygdede som søker arbeid til gode. I tillegg til at uføretrygdede i prinsippet kan motta alle former for arbeidsmarkedstiltak, finnes det to tiltak som primært retter seg mot personer som har eller kan komme til å få uføretrygd. Tiltaket varig tilrettelagt arbeid (VTA) er rettet mot personer som mottar eller i nær framtid ventes å få innvilget uføretrygd og har behov for spesiell tilrettelegging og tett oppfølging. VTA er ikke tidsbegrenset, og det finnes både i form av arbeid i skjermede virksomheter og i ordinære virksomheter. Budsjettavtalen mellom regjeringen og Kristelig Folkeparti innebærer en klar styrking av bevilgningen til VTA i 2019, som kommer i tillegg til den styrkingen som kom i 2018. Arbeids- og velferdsetaten kan også gi lønnstilskudd uten tidsavgrensning til arbeidsgivere som ansetter eller beholder en person som har varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne, og arbeidstakeren kan være innvilget uføretrygd.

Som nevnt innledningsvis, er jeg opptatt av at vi sikrer arbeidslinjen ved å sørge for at det lønner seg å jobbe. Likevel mener jeg at det er viktig å understreke at det er ulike hensyn som spiller inn når vi avgjør hvordan uføretrygd skal avkortes mot inntekt. Regjeringen satte i januar i år ned en ekspertgruppe som skal utrede tiltak for å øke sysselsettingen. I mandatet er sysselsettingsutvalget blant annet bedt om å vurdere mulige tiltak for å øke yrkesdeltakelsen blant personer som har nedsatt funksjonsevne eller nedsatt produktivitet, blant annet personer med uføretrygd. Jeg ønsker dermed å avvende den ovenfor nevnte ekspertgruppens rapport før jeg tar endelig stilling til om det bør gjøres flere endringer i uføreordningen med det hensyn å øke arbeidsdeltakelsen blant uføretrygdede.

